

Developing a BBL (Brain-Based Learning) Model Combined with Skill-Building Exercises to Promote Reading Comprehension Skills for Fourth-Grade Elementary School Students

Watchara Simma ^{1*}, Nichapha Kankhunthod ² and Nataya Hokpanna ³

^{1, 2, 3} Faculty of Education and Educational Innovation, Kalasin University.

* Corresponding author. E-mail: Watchara.si@ksu.ac.th

ABSTRACT

This research aims to 1) study the problems, needs, and a draft instructional model integrating Brain-Based Learning (BBL) with skill-practice exercises to enhance reading comprehension skills among Prathom Suksa 4 students; and 2) experimentally implement the draft BBL-based instructional model combined with skill-practice exercises to enhance reading comprehension skills among Prathom Suksa 4 students; and 3) to study the effects of using a Brain-Based Learning (BBL) instructional model combined with skill-building exercises to enhance reading comprehension skills among Prathom Suksa 4 students, by comparing pre- and post-instruction performance across three phases. Phase 1 involved studying the current situation and baseline data—gathering information from eight teachers and eleven students under the Kalasin Primary Educational Service Area Office 3—and conducting a preliminary trial (try-out) at Kham Mun Phadung Wit School to determine the effectiveness of the instructional model Phase 2 involved piloting the learning management model with a sample group consisting of 16 Prathom Suksa 4 students from Chumchon Ban Bon Witthaya School, selected through purposive selection. The activities were conducted over a total duration of 8 hours, and phase 3 involved studying the effects of the learning management model and comparing reading comprehension skills. The statistics used for data analysis included the mean, standard deviation, and the dependent samples t-test.

The research findings revealed that 1) Most students struggle with the fundamental skill of identifying main ideas and lack reading motivation, while teachers seek practical innovations that foster reading comprehension skills 2) the developed innovation consists of five stages: 1) warm-up, 2) knowledge presentation, 3) hands-on learning, 4) knowledge summarization, and 5) knowledge application; it achieved an efficiency (E1/E2) of 73/76, exceeding the established criterion; and 3) the students' reading comprehension skills after instruction were significantly higher than before instruction at the .05 level.

Keywords: BBL learning management model, Reading comprehension, Skill practice.

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ BBL ร่วมกับแบบฝึกทักษะ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน จับใจความสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

วัชร สิมมา ^{1*}, ณิชภาพร ก้นขุนทด ² และ นาทยา หกพันนา ³

^{1, 2, 3} คณะศึกษาศาสตร์และนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

* Corresponding author. E-mail: Watchara.si@ksu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ และร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ BBL ร่วมกับแบบฝึกทักษะ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 2) ทดลองใช้ร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ BBL ร่วมกับแบบฝึกทักษะ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 3) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ BBL ร่วมกับแบบฝึกทักษะ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยเปรียบเทียบระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน แบ่งเป็น 3 ระยะ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและข้อมูลพื้นฐานจากครูผู้สอนจำนวน 8 คน และนักเรียนจำนวน 11 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 รวมทั้งการทดลองใช้เบื้องต้น (Try-out) เพื่อหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ณ โรงเรียนคำมูนผดุงเวช ระยะที่ 2 ทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้กับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมชนบ้านบอนวิทยา จำนวน 16 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ใช้เวลาจัดกิจกรรมรวม 8 ชั่วโมง และระยะที่ 3 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ และเปรียบเทียบทักษะการอ่านจับใจความ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีแบบกลุ่มสัมพันธ์กัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาด้านทักษะพื้นฐานในการแยกแยะใจความสำคัญ และขาดแรงจูงใจในการอ่าน ขณะที่ครูผู้สอนมีความต้องการนวัตกรรมที่ช่วยส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความและสามารถนำไปใช้ได้จริง 2) นวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นอุ่นเครื่อง 2) ขั้นนำเสนอความรู้ 3) ขั้นลงมือเรียนรู้ 4) ขั้นสรุปความรู้ และ 5) ขั้นประยุกต์ใช้ความรู้ โดยมีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 73/76 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และ 3) ทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ BBL, การอ่านจับใจความ, แบบฝึกทักษะ

© 2026 JISSD: Journal of Integration Social Sciences and Development

บทนำ

ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของคนไทย เป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ล้ำค่า ตลอดจนเป็นเครื่องมือทางสติปัญญาในการพัฒนาคนและเสริมสร้างเอกภาพของชาติ ในบริบทของการศึกษายุคปัจจุบันที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลและข้อมูลข่าวสารอันท่วมท้น ทักษะทางด้านภาษาถือเป็นแกนกลางและรากฐานสำคัญของการเรียนรู้ เนื่องจากเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ การคิดวิเคราะห์ และการประมวลผลข้อมูลสารสนเทศที่ซับซ้อนรอบตัว การพัฒนาทักษะด้านภาษาของผู้เรียนในปัจจุบันยังคงเผชิญความท้าทายรอบด้าน จากสภาพแวดล้อมทางสื่อสังคมที่กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมการใช้ภาษาแบบลดทอนความละเอียดอ่อน ส่งผลให้ผู้เรียนจำนวนมากขาดความสามารถในการจับใจความเชิงลึก การคิดวิเคราะห์แยกแยะ และการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารขั้นสูงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, (2567) ที่ได้ประกาศนโยบายและจุดเน้นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567–2568 ภายใต้ปรัชญาและแนวคิดหลัก “เรียนดี มีความสุข” ซึ่งมุ่งยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยส่งเสริมให้สถานศึกษาเปลี่ยนผ่านการเรียนรู้จากการท่องจำหลักภาษาแบบเดิมไปสู่การจัดการเรียนรู้ที่นำเทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อการเรียนรู้ยุคใหม่เข้ามาสนับสนุนภายใต้แนวคิด “Anywhere Anytime” การนำนโยบายนี้มาปรับใช้ในการพัฒนาทักษะด้านภาษาจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้

ฝึกฝนการใช้ภาษาผ่านสถานการณ์จำลอง การคิดวิเคราะห์ร่วมกัน และการสรุปใจความสำคัญอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดี มีความภาคภูมิใจ และมีความสุขกับการเรียนรู้ภาษาในกระบวนการศึกษายุคใหม่อย่างแท้จริง

การอ่านจับใจความเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อนักเรียนทั้งในด้านการศึกษาค้นคว้าและการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการดำรงชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับแนวคิดของ ฌ็องฌัวสา สะตะ, (2565) ที่ระบุว่า การอ่านจับใจความเป็นกลไกสำคัญในการรับสารและสรุปแก่นสาระที่เป็นประโยชน์จากสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อดิจิทัลประเภทต่าง ๆ ทั้งในรูปแบบของนิทาน บทความ วรรณคดี หรือสารคดีเชิงวิชาการ หากผู้เรียนขาดความสามารถในการอ่านจับใจความ ย่อมส่งผลกระทบต่อตรงทำให้การอ่านและการคิดวิเคราะห์ในระดับที่สูงขึ้นไปทำได้ยาก เนื่องจากไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมเข้ากับข้อมูลใหม่ ตลอดจนขาดความเข้าใจในการมองหาคำสำคัญ (Keywords) ที่จะช่วยนำทางไปสู่การทำความเข้าใจโครงเรื่องและเจตนาที่แท้จริงของผู้เขียน ดังนั้น การฝึกฝนกลวิธีการอ่านจับใจความอย่างเป็นระบบจึงเป็นหัวใจสำคัญที่จะช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย และช่วยเพิ่มศักยภาพการแสวงหาความรู้ของผู้เรียนในยุคดิจิทัลได้อย่างเป็นรูปธรรม

จากการศึกษาสภาพปัญหาในการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ผ่านมา ผู้วิจัยพบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่ยังขาดสมรรถนะสำคัญด้านการอ่านจับใจความและการคิดวิเคราะห์แยกแยะ ซึ่งผู้เรียนมักประสบปัญหาไม่สามารถคัดแยกแก่นสาระหลักออกจากรายละเอียดปลีกย่อยของบทอ่านได้ สอดคล้องกับข้อค้นพบของ สุภาพร เหล่ารอด (2566) ที่ระบุว่าพฤติกรรมการอ่านของผู้เรียนระดับประถมศึกษามักเป็นการอ่านผ่านหน้ากระดาษโดยขาดเครื่องมือช่วยจัดระบบความคิด ทำให้ไม่สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้อย่างถูกต้อง ประกอบกับข้อจำกัดจากรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมที่เน้นการบรรยายตามตำราและการท่องจำหลักภาษามากเกินไป ซึ่ง นิตติยา เห่งโสภา (2565) ได้ชี้ให้เห็นว่า วิธีการสอนในลักษณะดังกล่าวนอกจากจะส่งผลให้บรรยากาศในชั้นเรียนเกิดความตึงเครียดและกดดันแล้ว ยังลดทอนความสนใจและแรงจูงใจในการเรียนรู้ของผู้เรียนลงอย่างมีนัยสำคัญ สภาพการณ์เหล่านี้จึงเป็นปัจจัยลบโดยตรงที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของผู้เรียนมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง

การจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (BBL) คือ ทฤษฎีการเรียนรู้ตามธรรมชาติของสมอง เป็นแนวทางจัดการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาและยกระดับความสามารถการอ่านจับใจความของผู้เรียนให้ประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือการปรับเปลี่ยนรูปแบบกระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับธรรมชาติและการทำงานของสมองมนุษย์ สอดคล้องกับแนวคิดของ สุทิวัต ธีรประวดี (2567) ที่ระบุว่า BBL เป็นนวัตกรรมการศึกษาที่มุ่งเน้นการจัดกิจกรรมที่พัฒนาการทำงานของสมอง ทั้งซีกซ้ายและซีกขวาอย่างสมดุล ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสและการเชื่อมโยงข้อมูลจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมไปสู่สัญลักษณ์อย่างเป็นระบบ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความตื่นตัวแบบผ่อนคลาย ไม่กดดัน และพร้อมเปิดรับข้อมูลอย่างมีความหมาย ซึ่งกลไกดังกล่าวมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการกระตุ้นวงจรหลักการเรียนรู้และความจำระยะยาวของสมอง สอดรับกับผลการวิจัยทางด้านภาษาไทยของ ภัสรามาศ โพธิ์ฮาน, (2566) ที่ค้นพบว่าการนำทฤษฎีสมองเป็นฐานเข้ามาขับเคลื่อนกิจกรรมในห้องเรียน ร่วมกับกระบวนการมีส่วนร่วมเชิงรุก สามารถเปลี่ยนผ่านการจัดการเรียนรู้แบบท่องจำดั้งเดิมไปสู่การเสริมสร้างสมรรถนะการอ่านจับใจความเชิงลึก ช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะการประมวลผลข้อมูล และสรุปใจความสำคัญได้อย่างแม่นยำ อีกทั้งยังช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยควบคู่ไปกับการสร้างเจตคติที่ดีและสร้างความสุขในการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain-Based Learning : BBL) ร่วมกับแบบฝึกทักษะ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยมุ่งหวังที่จะพัฒนาทักษะการสรุปใจความสำคัญและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของผู้เรียนให้สูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ และร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ BBL ร่วมกับแบบฝึกทักษะ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อทดลองใช้ร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ BBL ร่วมกับแบบฝึกทักษะ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ BBL ร่วมกับแบบฝึกทักษะ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และเปรียบเทียบระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) เพื่อออกแบบ พัฒนา และทดสอบประสิทธิภาพของการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ BBL ร่วมกับแบบฝึกทักษะ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 รวมทั้งครูผู้สอนในระดับชั้นเดียวกัน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองจริง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 โรงเรียนชุมชนบ้านบอนวิทยา อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 16 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

1.3 กลุ่มตัวอย่างสำหรับการทดลองนำร่อง (Try-out) คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนคำหมนุดงเวทย์ จำนวน 11 คน เพื่อใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นและหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ก่อนนำไปใช้จริง

1.4 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นในรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จำนวน 8 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 จำนวน 4 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนชุมชนบ้านบอนวิทยา, โรงเรียนบ้านค้อราษฎร์บำรุงวิทยา, โรงเรียนคำหมนุดงเวทย์ และโรงเรียนโคกกลางสมเด็จ โดยคัดเลือกตัวแทน โรงเรียนละ 2 คน เพื่อให้ข้อมูลเชิงลึกสำหรับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้

1.5 ผู้เชี่ยวชาญที่พิจารณาตรวจสอบคุณภาพและประเมินประสิทธิภาพของนวัตกรรม ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ซึ่งดำเนินการคัดเลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติและความเชี่ยวชาญ ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้จำนวน 2 ท่าน ทำหน้าที่ตรวจสอบความสอดคล้องของโครงสร้างแผนการจัดการเรียนรู้และจุดประสงค์การเรียนรู้ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย จำนวน 3 ท่าน ทำหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา รูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบ BBL และแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในงานวิจัยนี้ ได้นำเสนอเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ (นวัตกรรมที่ใช้ในการทดลอง) ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้แบบ BBL ร่วมกับแบบฝึกทักษะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 8 แผน ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รวม 8 ชั่วโมง

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล (เครื่องมือวัดและประเมินผล) ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการจัดการเรียนรู้ และแบบทดสอบวัดทักษะการอ่านจับใจความ ซึ่งเป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการวัดทักษะการอ่านจับใจความทางการเรียนทั้งก่อนเรียน (Pretest) และหลังเรียน (Posttest)

3. สมมติฐานการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้แบบ BBL ร่วมกับแบบฝึกทักษะ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยกำหนดสมมติฐานไว้ดังนี้

3.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ BBL ร่วมกับแบบฝึกทักษะ มีทักษะการอ่านจับใจความ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3.2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ BBL ร่วมกับแบบฝึกทักษะ มีทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ สูงกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.3 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ BBL ร่วมกับแบบฝึกทักษะ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนของกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึกโดยใช้แบบสัมภาษณ์ กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จำนวน 8 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 16 คน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์สภาพปัญหาและแนวทางในการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้

ระยะที่ 2 ทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยนำร่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบ BBL และแบบฝึกทักษะเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อประเมินความสอดคล้องเชิงเนื้อหา (IOC) และความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ จากนั้นจึงนำไปทดลองใช้เบื้องต้น (Try-out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 11 คน เพื่อปรับปรุงข้อบกพร่องและหาค่าประสิทธิภาพเบื้องต้นก่อนนำไปใช้จริง

ระยะที่ 3 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้และเปรียบเทียบทักษะการอ่านจับใจความ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็น นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 16 คน โดยมีขั้นตอนดังนี้

1) การทดสอบก่อนเรียน (Pre - test) ดำเนินการทดสอบทักษะการอ่านจับใจความกับกลุ่มตัวอย่างก่อนเริ่มกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2) การดำเนินการทดลอง (Treatment) ผู้วิจัยจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบ BBL ร่วมกับแบบฝึกทักษะ เป็นเวลา 8 ชั่วโมง

3) การทดสอบหลังเรียน (Post - test) เมื่อสิ้นสุดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบหลังเรียนกับกลุ่มตัวอย่าง ด้วยแบบทดสอบวัดทักษะการอ่านจับใจความชุดเดิม เพื่อนำคะแนนไปวิเคราะห์และเปรียบเทียบผลพัฒนาการ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งตามลักษณะของข้อมูลและวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data Analysis) ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนและนักเรียนในระยะที่ 1 รวมถึงข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ ในระยะที่ 2 โดยใช้ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปสภาพปัญหา ความต้องการ และแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ นำไปสู่การปรับปรุงร่างแผนการจัดการเรียนรู้และแบบฝึกทักษะให้มีความสมบูรณ์

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data Analysis) การหาคุณภาพของเครื่องมือ วิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหา (IOC) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องและความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และแบบทดสอบ จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ และวิเคราะห์หาค่าความ ยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบวัดทักษะ

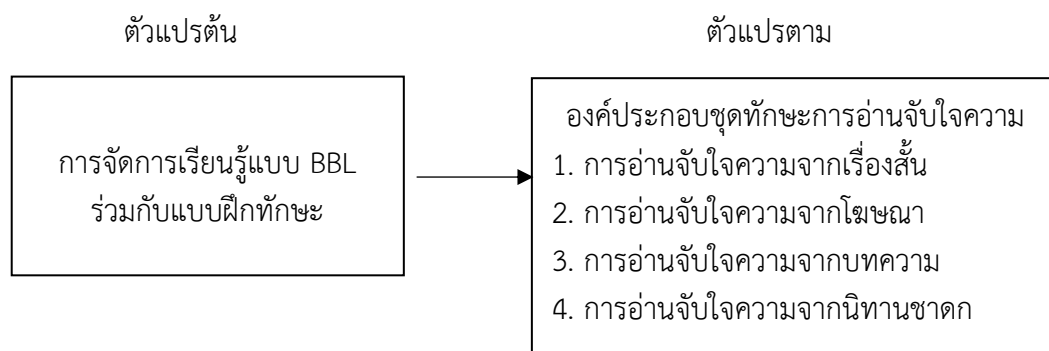
1) การหาประสิทธิภาพของนวัตกรรม วิเคราะห์หาค่าประสิทธิภาพของกระบวนการและประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E1/E2) ตามเกณฑ์มาตรฐาน 70/70

2) การเปรียบเทียบทักษะการอ่านจับใจความ ใช้การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนทักษะการอ่านจับใจความระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติ t-test for Dependent Samples

3) สถิติพื้นฐาน ใช้การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่ออธิบายระดับทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ BBL ร่วมกับแบบฝึกทักษะ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แสดงกรอบแนวคิด ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในรูปแบบการจัดการเรียนรู้จากการศึกษาบริบทและสภาพปัญหาพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ส่วนใหญ่ยังขาดทักษะพื้นฐานในการแยกแยะใจความสำคัญ ไม่สามารถสรุปประเด็นหลักและประเด็นรองได้อย่างถูกต้อง รวมถึงขาดแรงจูงใจในการเรียนวิชาภาษาไทย ในด้านการจัดการเรียนรู้นั้น ครูผู้สอนมีความต้องการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เป็นระบบ มีลำดับขั้นตอนชัดเจน และมีสื่อแบบฝึกทักษะที่ช่วยกระตุ้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ เพื่อนำมาใช้แก้ปัญหาการอ่านจับใจความสำคัญให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ผลการพัฒนาและหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ BBL ที่พัฒนาขึ้นมีลักษณะสำคัญคือ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นอุ่นเครื่อง (Warm-up) 2) ขั้นนำเสนอความรู้ (Present) 3) ขั้นลงมือเรียนรู้ (Learn-Practice) 4) ขั้นสรุปความรู้ (Summary) และ 5) ขั้นประยุกต์ใช้ความรู้ (Apply) ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมสอดคล้อง อยู่ในระดับสูงและผลการทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพของนวัตกรรม พบว่า มีค่าประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 73/76 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 70/70 ที่กำหนดไว้

3. ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า จากการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมชนบ้านบอนวิทยา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 16 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) พบว่าทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p < .05$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบ BBL ร่วมกับแบบฝึกทักษะ มีประสิทธิผลในการยกระดับความสามารถด้านการอ่านจับใจความ ของนักเรียนได้จริงและเหมาะสมที่จะนำไปขยายผลในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ภาษาไทยในระดับประถมศึกษาต่อไป

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ขาดทักษะในการจับใจความ ไม่สามารถระบุใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่าน และครูผู้สอนมีความต้องการสื่อที่ช่วยพัฒนาการอ่านจับใจความอย่างเป็นระบบขั้นตอนการสอนที่ชัดเจน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะวิธีการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยแบบเดิมมักเน้นการอ่านตามครูและตอบคำถามท้ายบท โดยขาดเทคนิคกระตุ้นวิเคราะห์ข้อมูลออกมาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เซาว์นันต์ อันนอก และคณะ (2567) และ อโนชา มากผล (2567) ที่ระบุว่า นักเรียนระดับประถมศึกษา มักประสบปัญหาด้านการคิดวิเคราะห์และสรุปประเด็นหลักแยกจากประเด็นรองในการอ่าน ขณะเดียวกันการที่ครูต้องการสื่อเชิงระบบเป็นเพราะการอ่านจับใจความจัดเป็นทักษะคิดขั้นสูงที่ยากต่อ

การสอนแบบบรรยาย ครูจึงจำเป็นต้องใช้นวัตกรรมที่มีลำดับขั้นตอนเพื่อช่วยจัดระเบียบความคิดของนักเรียนให้สามารถแยกแยะใจความสำคัญได้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 73/76 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับการออกแบบอย่างเป็นระบบผ่านขั้นตอน R&D และมีการสร้างแบบฝึกทักษะที่ผ่านการลำดับเนื้อหาจากง่ายไปสู่ยากตามหลักการพัฒนาสื่อ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัชฎฐาภาสะตะ, (2565) ที่ระบุว่า แบบฝึกทักษะด้านการอ่านจับใจความที่มีคุณภาพและผ่านการออกแบบอย่างเป็นระบบตามขั้นตอนสามารถช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการคิดและทักษะการอ่านจับใจความของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่าคะแนนทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เทคนิค BBL และแบบฝึกทักษะ ช่วยให้นักเรียนสามารถตั้งคำถามและหาคำตอบจากเนื้อเรื่องได้อย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุทิวัต ธิระประวัติ (2567) ที่ระบุว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐานร่วมกับชุดฝึกปฏิบัติที่มีขั้นตอนชัดเจน สามารถช่วยจัดระเบียบความคิดและยกระดับความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญของผู้เรียนให้แม่นยำยิ่งขึ้น

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ BBL ร่วมกับแบบฝึกทักษะ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า

1. สภาพปัญหาและความต้องการในรูปแบบการจัดการเรียนรู้จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาสรุปได้ว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เผชิญกับความยากลำบากในการแยกประเด็นสำคัญออกจากเนื้อเรื่องที่อ่าน ส่งผลให้ไม่สามารถสรุปใจความสำคัญได้อย่างถูกต้อง อีกทั้งรูปแบบการเรียนการสอนเดิมยังไม่สามารถกระตุ้นกระบวนการคิดของผู้เรียนได้อย่างเพียงพอ ครูผู้สอนจึงมีความต้องการรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมอง (BBL) ที่มีลำดับขั้นตอนชัดเจน ควบคู่กับสื่อแบบฝึกทักษะเพื่อเป็นเครื่องมือช่วยให้นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้และฝึกฝนทักษะการอ่านจับใจความได้อย่างเป็นระบบ

2. คุณภาพและประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ BBL ร่วมกับแบบฝึกทักษะ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและสอดคล้องเชิงเนื้อหาในระดับมากที่สุดจากการรับรองโดยผู้เชี่ยวชาญ และเมื่อนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 73/76 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 70/70 ที่กำหนดไว้ แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวมีคุณภาพตามมาตรฐานของกระบวนการวิจัยและพัฒนาสามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ประสิทธิผลของการใช้รูปแบบจัดการเรียนรู้ต่อการพัฒนาการของผู้เรียน ผลการประเมินประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมชนบ้านบอนวิทยา มีทักษะการอ่านจับใจความที่พัฒนาขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยคะแนนทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ BBL ร่วมกับแบบฝึกทักษะ ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการอ่านจับใจความอย่างเป็นลำดับ สามารถระบุใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้แม่นยำขึ้น นำไปสู่ความสำเร็จในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาภาษาไทย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สถานศึกษาควรกำหนดนโยบายการนำนวัตกรรมจัดการเรียนรู้แบบ BBL เข้าสู่แผนปฏิบัติการประจำปี พร้อมพัฒนาระบบนิเทศติดตามการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับทักษะการอ่านจับใจความของผู้เรียนในระดับประถมศึกษาอย่างยั่งยืน

1.2 ควรมีการจัดอบรมหรือจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ให้แก่ครูผู้สอน เกี่ยวกับการใช้เทคนิค BBL และการสร้างแบบฝึกทักษะที่เน้นกระบวนการคิด เพื่อให้ครูสามารถพัฒนาสื่อและกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบท

และศักยภาพของนักเรียน ตลอดจนสามารถกระตุ้นการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และส่งเสริมการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 หน่วยงานต้นสังกัดควรสนับสนุนการจัดทำคลังสื่อและนวัตกรรมต้นแบบด้านการจัดการเรียนรู้แบบ BBL และเทคนิคการคิดวิเคราะห์ เพื่อให้เป็นแนวทางสำหรับครูในการนำไปปรับใช้กับการจัดการเรียนรู้ในระดับชั้นอื่น ๆ หรือ กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นอย่างทั่วถึง

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาลักษณะของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ BBL ร่วมกับแบบฝึกทักษะ กับทักษะทางภาษาด้านอื่น เช่น ทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ หรือทักษะการพูดสรุปความ เพื่อทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในการพัฒนาทักษะภาษาไทยที่ครบถ้วนทุกด้าน

2.2 ควรมีการทำวิจัยเชิงเปรียบเทียบหรือวิจัยกึ่งทดลองกับกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย เช่น นักเรียนในระดับชั้นที่ต่างกัน หรือนักเรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนที่แตกต่างกัน เพื่อศึกษาความคงทนของความรู้และประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในบริบทที่กว้างขึ้น

2.3 ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมนี้ให้อยู่ในรูปแบบของสื่อดิจิทัลหรือแอปพลิเคชัน โดยพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ BBL เข้ากับเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเพิ่มความน่าสนใจในการเรียนรู้และเปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถฝึกฝนทักษะการอ่านจับใจความได้ตามความแตกต่างระหว่างบุคคลและตามศักยภาพของผู้เรียนอย่างเหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- เชาวนนต์ อ้นนอก, ัญญลักษณ์ เขจรภักดิ์, และสมาน เอกพิมพ์. (2567). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านจับใจความภาษาไทยโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *วารสารการบริหารการศึกษา มจร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด*, 4(3), 276-289.
- ณัฐฐาภา สะตะ, (2565). *การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้เทคนิค KWL ประกอบแบบฝึกทักษะ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).
- นิตติยา เห่งโสภา. (2565). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจ โดยใช้เทคนิค 5W1H เสริมด้วยผังความคิด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *Journal of Integration Social Sciences and Development*, 5(2), 72-81.
- สุภาพร เหล่ารอด. (2566). การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญโดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ 5 STEPs ร่วมกับเทคนิค 5W1H ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. *วารสารการบริหารจัดการและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 5(6), 196 – 208.
- ภัสรามาศ โพธิ์ฐาน. (2566). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการอ่านจับใจความ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 7(3), 232-241.
- สุทิวัต ธิรประวัตติ. (2567). การจัดการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐาน (BBL) ร่วมกับชุดฝึกปฏิบัติและการอ่านจับใจความ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2567). *นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- อโนชา มากผล. (2567). *การพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ แบบ SQ4R และ 5W1H ร่วมกับข้อมูลท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสาคร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร).